

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
האגף לחינוך יסודי

מקדמים שייכות ולכידות

מונעים חרם והדרה

אגרת מספר 3 - זהיוט "מישהו"

מבוא

○ חרם: מצב ממושך ומאורגן שבו הילד מוחרם באופן עקבי ומכוון על ידי הקבוצה. מצב זה דורש התערבות משמעותית מצד צוות החינוך. (הצעה לטיפול בחרם)

אחת המטרות בתוכנית האסטרטגית של מערכת החינוך לשנת תשפ"ה היא חיזוק השייכות והלכידות, בין היתר, באמצעות הפחתת אירועי אלימות ומניעת חרמות.

המחלקה "לחינוך לחיים בחברה" שבאגף לחינוך יסודי ומרכז פסג"ה לוד פיתחו והפיקו עבורכם מגוון יחידות המדגימות פרקטיקות לפעילות ולשיח בהיבטים רגשיים-חברתיים שיישלו אליוכם במהלך השנה.

הפרקטיקות המגוונות נועדו לסייע בקידום השיח הרגשי-חברתי-ערכי בנושא מניעת חרמות והבניית הכיתה כקבוצה אכפתית ומכילה.

תמצאו בהן הזמנה לבירור עמדות, שאילת שאלות והזמנה ליישום. היחידות בנויות ככרטיסייה המאפשרת עבודה במליאה בהנחיית המורה או עבודה בזוגות או בקבוצות.

יש להפעיל שיקול דעת בהתאמת היחידות ללומדים, תוך התייחסות לגיל, למאפייני הלומדים וליחסים בקבוצה, וכן להיות ערים להשלכות האפשריות של השיח על תחושותיהם האישיות של התלמידים. מומלץ להיערך מראש לשאלות או לרגשות שעשויים לעלות ולוודא שהשיח מתקיים באווירה מכילה ובטוחה.

יחד ניצור אקלים בטוח.
בברכה,

אורית צאירי

ממונה על החינוך החברתי-ערכי
באגף לחינוך יסודי

ד"ר שרון רחמים

מנהלת פסג"ה לוד

רכזות חברתיות וצוותי חינוך יקרים,

במצבים של חרם מתרחשים דחייה או נידוי המאורגנים ומתוכננים על ידי קבוצה, כלפי חבר אחד או יותר. החרם החברתי בא לידי ביטוי גם בהימנעות מקשר לעיתים עד כדי פגיעה בכבוד האדם.

כדי להתמודד עם תופעות אלו, חשוב להבין שני היבטים מרכזיים:

1. הרובד הגלוי והסמוי:

בכל כיתה יש דינמיקות חברתיות גלויות וסמויות המשפיעות על תחושת השייכות של התלמידים. בעוד שדחייה חברתית גלויה, כמו אמירות מפורשות או אי-הזמנה לפעילות, קלה יותר לזיהוי, הדחייה הסמויה – תחושות של בידוד או הדרה שאינן נאמרות בקול, קשה יותר לזיהוי אך מורגש עמוק בלב התלמידים. כמורים, יש לנו תפקיד מכריע בזיהוי ובמניעת מצבים אלו. מחקרים מראים שלמורים יש יכולת לזהות קבלה ודחייה גלויה בכיתה, אך לעיתים נתקלים בקושי לזהות את התלמידים החווים דחייה סמויה. מטרת המערך היא להעניק כלים לתלמידים כדי למנוע את הדינמיקות הללו וכדי לפעול ליצירת סביבה כיתתית מכילה ומחזקת.

2. ההבדל בין סוגי דחייה:

○ אפיזודה (אירוע) של דחייה: אירוע קצר וחולף שאינו משקף דינמיקה קבועה או נידוי מתמשך. באמצעות פרשנות נכונה והכוונה, ניתן לעזור לתלמיד להבין שמדובר בחלק טבעי מהחיים החברתיים, לחזק את תחושת הביטחון שלו, לעודד אותו להמשיך ליזום קשרים חברתיים ולמנוע כניסה למעגל של הימנעות, תסכול או כעס.

להיות "מישהו"

על מנת להכחיד תופעות של חרם ובריונות על כל אחד ואחד מאיתנו לגלות אחריות אישית וחברתית. לפניכם 3 פעילויות העוסקות באחריות אישית

הגיבורים של קרביץ

רשת קרביץ שמה לה למטרה למזער את תופעת החרם, ובשנים האחרונות היא עושה זאת תוך העלאת המודעות לנושא וקיום פעילות בונה ומעצימה. בחברה מסבירים כי עבורם זו משימה חברתית-לאומית, ללא מטרות רווח, מתוך רצון להעניק לכל הילדים ובני הנוער את האפשרות להתנהל בסביבה נעימה ובטוחה. קמפיין "הגיבורים של קרביץ" נותן מקום של כבוד לילדים שיוצאים אל מול תופעת החרם ונעמדים לצידם של הילדים המוחרמים.

הגיבורים של קרביץ

היכנסו לקישור והכירו את הגיבורים של קרביץ

"במקום שאין אנשים השתדל להיות איש" (אבות ב', ה')

1. מהו "מקום שאין בו אנשים"?
2. מה פירוש להיות "איש"?
3. כיצד קשור הציטוט לנושא היחידה?
4. כיצד תוכלו להיות "איש" ולמנוע את החרם הבא?

מישהו!

לגדול 2, סיוון רהב-מאיר

המנה העיקרית הוגשה כבר מזמן, חתן בר המצווה הנרגש כבר דיבר, והתחושה הייתה שהערב עומד להסתיים. ישבתי בבר המצווה של הנער נריה שי באולם בתל אביב, ופטפטתי עם חברות. ואז קרה משהו שלא אשכח לעולם. ליאור שי, אבא של נריה, לקח את המיקרופון, ואמר: "זה יהיה קצר, קצר מאוד. היו פה הרבה דרשות ונאומים ואיחולים יפים לבן שלנו, אבל אני אחל לך, נריה המתוק, שפשוט תהיה... מישהו".

הקהל הביט בפליאה בליאור. מה זאת אומרת "שתהיה מישהו?". ליאור עצר לרגע, והסביר: "הרב פעמים אומרים בבית 'שמישהו ישטוף כלים', /שמישהו יוריד את הפח'. כולם רוצים שמישהו יעשה כל מיני משימות

שאלות לדיון:

1. מה מאפיין להיות 'מישהו'?
2. האם אתם 'מישהו'? מתי כן? מתי לא?
3. האם יש חסרונות בלהיות 'מישהו'?
4. כיצד 'מישהו' יכול למנוע את החרם הבא?
5. מה יקרה אם כולנו נהיה 'מישהו'?

כתבו את 'עשרת הדיברות' למניעת החרם הבא

כאלה, שלאף אחד לא מתחשק לעשות. גם בבית הספר אומרים 'שמישהו יהיה בקשר עם התלמיד שחולה כדי לדרוש בשלומו', 'צריך מישהו שיארגן מתנה למורה בסוף שנה'. בחיים יש אינספור מטלות אפורות כאלה, שהן חשובות אבל לא נוצצות. 'שמישהו יזיז את האבן הזו שמפריעה בדרך'. כל הזמן אומרים 'שמישהו'. ואני שואל, מי זה אותו 'מישהו' מסתורי שכולם מדברים עליו?".

כולנו הקשבנו בדממה, וליאור סיים את הנאום הקצר והעוצמתי: "אז אני מברך אותך, נריה, שבכל מקום שאליו תגיע, תהיה אתה ה'מישהו' הזה שתמיד צריכים אותו. בלי חשבונות, בלי כל מיני שיקולים לא נכונים, בלי להיות ראש קטן, ובעיקר בלי עצלנות. פשוט תעשה. תהיה ה'מישהו' הנכון בזמן הנכון.

הגיבורים של קרביץ

בחרו 3 סרטונים וצפו בהם:

שאלות לדיון:

1. מדוע ילדים אלו גיבורים?
2. מה הופך ילד לגיבור?
3. האם כל אחד יכול להיות גיבור?
4. מתי אתם הרגשתם גיבורים?
5. האם גם לכם יש גיבור כזה? מה הפך אותו לגיבור?
6. מה הסיטואציה בה נתקל הילד או הילד בסרטון?
7. כיצד הוא פעל? האם נתקלתם בסיטואציה דומה? מה עשיתם? מדוע?
8. אלו רגשות עורר בכם הסרטון?
9. מה המסר מהסרטון?

לירן בולוטינסקי

יהלי אטיאס

עוז נועם

יאיר שחר

איירן היימן

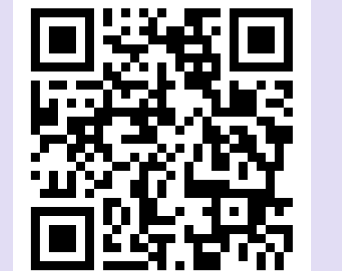
ליעד שפירא

עמית חיים

חגי קרטין

אושן לוי

מוקד "קול לכולם"

מוקד חדש למניעת דחייה חברתית ואכזר

"קול לכולם" (6312*) - מוקד טלפוני ייעודי למניעת דחייה חברתית וחרם. המוקד מספק מענה מקצועי ורגיש, יציע תמיכה לתלמידים, הורים ואנשי חינוך, ויהווה רשת ביטחון עבור כל פונה. המוקד מאויש על ידי מומחי השירות הפסיכולוגי-ייעוצי של משרד החינוך. המוקד מופעל על ידי אנשי מקצוע מהשירות הפסיכולוגי-ייעוצי של משרד החינוך. במקרים רלוונטיים, יועבר הטיפול לצוותים החינוכיים בליווי אישי ומקצועי, תוך שיתוף פעולה עם גורמים רלוונטיים בבתי הספר ובמחוזות.

פרטי המוקד:

המוקד "קול לכולם" יחל לפעול החל ביום ראשון ה-5 בינואר 2025 במספר 6312*

שעות הפעילות:

ימים א'-ה' - 08:00-20:00

ימי שישי - 08:00-14:00

תכנים נוספים

מפתח ה"ב
שייכות

סרטוני
מפתח ה"ב

דחיה חברתית
פסג"ה לוד

ועוד הצעות

ס
הכיתה
כקבוצה
חברתית
עמותת קדמה

ס
משחקים
לגיבוש כיתה
ויצירת לכידות
חברתית

ס
דחיה
חברתית
סדנה לחדר מורים

ס
סובלנות
וקבלת האחר

ס
חרם
ההפסקה הגדולה
סרטון

ס
אופק ראשון
יחידת לימוד
בעקבות הדלקת
המשואה של
אופק

ס
חרם חברתי
בין הצלצולים

ס
15 סרטונים
שיוכלו למנוע את
החרם הבא
הגיע זמן חינוך